

A FELELŐS VÁLLALATIRÁNYÍTÁS GYAKORLATA MAGYARORSZÁGON - AZ ÁLLAMI ÉS MAGÁN SZEKTOR ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Összefoglalás

A dolgozatban arra keresem a választ, hogy az átláthatóságot és a felelős vállalati kormányzást támogató és elősegítő nyilvánossági kritériumok, mechanizmusok, mennyire jellemzik a mai magyar állami tulajdonú vállalatokat. Ehhez a Budapesti Értéktőzsdére (BÉT) bevezetett társasok számára megfogalmazott ajánlások és javaslatok irányelvgyűjteményét: a *Felelős Társaságirányítási Ajánlások*-at (FTA) fogom segítségül hívni.

A befektetők bizalmának erősítését célzó eszközrendszer keretét biztosít minden állampolgár számára, bármely állami álló vállalkozás átláthatóságának mérésére, megítélésére. Dolgozatomban kísérletet teszek egy mérőrendszer kialakítására. Az összemérhetőség és összehasonlíthatóság kritériumait szem előtt tartva, egyes szempontok kikerültek a mérőrendszer keretei közül. Ilyen például a közgyűlés összehívásával és lebonyolításával kapcsolatos irányelvek, mivel a „köztulajdonú” társaságok tulajdonosi szerkezetét figyelembe vettem. A 15-15 állami és nem állami vállalat teljes körű áttekintése mellett, különböző (rész)összehasonlításokat is végzek. Végül pedig tanulságokat is levonni.

Bevezetés

A tőkés társadalom lehetőséget nyújt a magántulajdonon alapuló vállalkozói forma előretörésének és fejlődésének. A klasszikus, korlátlan felelősséggel alapított vállalkozások fejlődésének és növekedésének gátat szabott a tulajdonos kockázatvállalási attitűdje és hajlandósága. A gazdasági és politikai élet innovációjaként megszülető korlátozott felelősség mellett létrehozható és működtethető társasági formák új lökést adtak a gazdasági életnek. Az új társaságokat létrehozó vállalkozók már nem feleltek korlátlanul a vagyonukkal a vállalkozásukért. Mindamellett lehetőséget nyújtott az új forma a nagy tőkeallokációra, emellett jelentősen nagyobb növekedési potenciállal rendelkeztek azt megelőző korok vállalkozásaival szemben.

A kistulajdonosok és tulajdonelaprózódás mellett, elkezdődött az a folyamat, melynek során a nagyvállalkozók egyre inkább a tőke absztrakt, láthatatlan tulajdonosaivá váltak és helyüket a vállalatban belüli professzionális vállalati vezetők vették át. Először csak a napi menedzsment feladatok kerültek át, majd később a stratégiai jelentőségű ügyekben is egyre nagyobb szerepet vállaltak. A tulajdonosok informáltsági szintje ezzel párhuzamosan csökkent. A tőzsdei forgalmazás magával hozta a kisbefektetők védelmével, bennfentes kereskedelemmel, nagybefektetők túlzott dominanciájával foglalkozó gondolatokat is. Ezek fejlődése és megerősödése nagyban kapcsolódik a vállalati, iparági és teljes gazdaságot érintő csődökhöz, vállalati összeomlásokhoz, visszaélésekhez és válságokhoz.

A nagy gazdasági világválság idején, 1929-33 között majd a későbbi években megerősödtek a tőkés kapitalizmussal szembeni bírálatok. A kilábalást nagyban segítő keynes-i tanokon alapuló állami beavatkozások nyomán, a gazdasági életben egyre jelentősebb szerepet kezdtek játszani a tartósan állami tulajdonban lévő vállalatok. A gazdasági berendezkedéstől függően az állami beavatkozás mértéke és az állami vállalatok aránya eltérő lehet. Egyes gazdaságpolitikai rendszerek inkább a

magánvállalatok döntéseinek befolyásolását preferálták és vagy preferálják, míg mások szilárdan kitartanak a magas állami tulajdonlás mellett (főleg stratégiai szektorokban).

Az 50-es 60-as évek fellendülésének időszakát követően, a menedzserek és tulajdonosok közötti információs aszimmetria kérdésköre egyre fontosabbá vált. A kezdeti kutatások után, egyre többen kapcsolódtak be a téma vizsgálatába, így csakhamar a megbízó ügynök elmélet és a hozzá kapcsolódó problémakör, fontos helyet foglalt el a vállalati kormányzás kapcsán felmerülő gondolatok között

Az angolszász vállalat finanszírozási forma esetében, - amely elsősorban a tőzsdei forrásszerzésen alapul - a vállalatirányítást jellemezhető problémák hatványozottabban jelentkeztek és jelentkezhetnek. A tőzsdére bevezetett vállalkozás elsődleges értékmérője az árfolyam, amelynek befolyásolása a kezdetektől a vállalati csalások sarokpontja. Alátámaszthatják kreatív könyvelési technikákkal, amelyek megtévesztheti a befektetőket (Enron). Nagyarányú lehet emellett a bennfentes kereskedelem, valamint a „bizalmi tőkén” alapuló szerződéses kapcsolatok is jelentős súlyt képviselhetnek. A befektetők érdekének elsődleges védvonalát képező igazgatótanács, esetenként belső (menedzserei) vagy külső (tulajdonosi) befolyásoknak engedve tévesztette meg a befektetőket.

Ezen vállalati összejátszások és technikák különböző mértékű bizalmi veszteséget okoztak mind vállalati mind szektorális szinten (Worldcom). Az újabb és újabb botrányok a befektetői bizalom visszaszerzésére és megtartása érdekében újabb és újabb technikákat és gyakorlatokat hoztak, és az esetek túlnyomó többségében törvényi szigort is. A teljesség igénye nélkül néhányat felsorolnék: Cadbury Bizottság ^[1], King Beszámoló ^[2], SOX ^[3].

A tőzsdék is felismerték azt, hogy saját működésük alapvetően függ a bizalom mértékétől (tagjaik magatartásától), ezért ajánlásokat készítettek tagjaik számára vagy már mások által kialakított ajánlások alkalmazását írták elő. Alkalmazásuk elsősorban „complyorexplain” elvet követi. Ami annyit tesz, ha megfelel az ajánlásnak, akkor nincs feladat, ha nem, akkor az attól való eltérés okát magyarázni kell. A nyitott és átlátható vállalatirányítás ilyenén módon történő megtámogatása elősegítheti a befektetői bizalom megerősödését.

Az állami tulajdonú vállalatokat érintő visszaélések országonként és időszakonként eltérő súlyúak és mélységűek lehetnek, de ezek is egyéni és csoportérdekeken alapulnak, amelyek felülírják a vállalati és ezen keresztül a társadalmi érdekeket. A hatékony működéstől történő eltérés elsődleges egyszerű formája a vállalati források magáncélra való felhasználása (sikkasztás, hűtlen kezelés), ez a pénzt forgató legalsóbb szinttől a felső vezetésig bárhol előfordulhat. Az ilyen visszaélések elsősorban az elégtelen ellenőrzési és kockázatkezelési rendszerekre vezethetők vissza. Szintén a fejletlen kockázat kezelés következménye a vállalat számára szükségtelen vagy előnytelen, de egyesek számára előnyös szerződések megkötése. A menedzsment motivációs és jutalmazási rendszerének gyengeségeit is gyakran kijátsszák, melynek következménye a rövid- és hosszútáv céljainak megbomlása a vállalatnál.

[1] 1991-ben alapított Sir Adrien Cadbury-ről elnevezett bizottság, melynek feladata a legjobb társaságirányítási gyakorlatra történő javaslattevél. *Javaslattevél az Egyesült Királyság legjobb gyakorlat kódexére* címmel.

[2] A King Beszámoló a dél afrikai társaságirányítással foglalkozik, kiemelten kezeli az elszámoltathatóság, felelősség és korrektség témakörét, először 1994-ben majd a továbbfejlesztett változat 2002-ben jelent meg.

[3] Teljes néven a Sarbanes-Oxley Act, amely az amerikai kormányzat válasza volt a 2000 évek elején lezajlott vállalati botrányokra, célja a közzétett beszámolók és pénzügyi jelentések megbízhatóságának és pontosságának növelése.

Nem állítom azt, hogy a fentebb felsorolt állami tulajdonlású vállalati visszaélések csak és kizárólag ezen terület sajátjai lennének, sőt az ilyen problémák nagy része a magánszektorban bukkan fel („kerül nyilvánosságra”, lesz belőle büntetőfeljelentés). Míg a privát vállalatok esetében a kockázatok felderítése és mérséklése, felszínre löki a problémák jelentős részét, mivel a társasági érdeke (a dolgozóktól a tulajdonosokig) ezt kívánja meg. Addig az állami szektorban a problémák elkendőzésének nagyban fennáll a veszélye, mivel rontaná az épp a közhatalom birtokában eljáró és a tulajdonaként fellépő politikai szereplők megítélését, és ez nem csak a vállalatokra, hanem a közintézményekre is igaz. Az utóbbi három-négy év távlatában érdemes megnézni a felszínre kerülő magyar „állami ügyeket”, nevesítés nélkül gondoljunk bele, hogy korábban elvélve kerültek nagy nyilvánosság elé hasonló horderejű esetek, pedig a magyarok korrupcióra való hajlama nem az utóbbi években növekedett meg. Sajnos Magyarországon még így is csak az esetek töredéke kerül felszínre, azok is érdekmotivált időszakokban, és jól publikálható ügyekben. Nem is próbálom belegondolni a lehetőségekbe, hogy hol és milyen visszaélések folyhatnak. Bevezető után rátérnék, azon területek taglalására, amelyek segítheti az állami cégek átláthatóságának megítélését, a mérleg egyik serpenyőjében a Budapesti Értéktőzsde Felelős társaságirányítási ajánlásának pontjai lesznek, míg a másikban a vállalatok.

Felelős társaságirányítási ajánlások

A felelős vállalat és a társaságirányítás 90-es évek elején történő első megfogalmazásával egy időben, már javaslatokat dolgoztak ki a legjobb gyakorlatok kialakítására, amelyek elősegíthetik a hatékony és átlátható piaci működést. Sir Adrien Cadbury szavai jól kifejezik, hogy milyennek kéne lennie egy jól funkcionáló társaságirányításnak: *„A társaságirányítás középpontjában a gazdasági és társadalmi, valamint az egyéni és közösségi célok közötti egyensúly fenntartása áll. (...) Az a cél, hogy az egyéni, társasági és a társadalmi célok, minél közelebb kerüljenek egymáshoz.”*

Idővel a nemzetközi gyakorlat erősítette azt az elvárást, hogy a befektetők reális képet kapjanak a társaságok felső szintjeinek szervezettségéről, valamint az ottani folyamatokról. A vállalatokkal szemben megfogalmazták azt az elvárást, hogy az általuk alkalmazott társaságirányítási struktúrát és gyakorlatot hozzák nyilvánosságra. Országonként eltérő szabályok és szemléletek jöttek létre a társaságirányítási szabályokkal kapcsolatban. Két eltérő személet alakult ki a társaságirányítási gyakorlat bemutatásával kapcsolatban. Míg a *leíró* megköveteli, hogy a társaság mutassa be részletesen társaságirányítási struktúráját és alkalmazott vállalatirányítási elveket, addig a *jelentési* szemlélet a „megfelelni vagy magyarázni” elven alapul. Az Egyesült Államokban a társaságirányítási jelentés tartalmi, nyilvánossági és ellenjegyzési kritériumait a már említett SOX Act szabályozza.

A Budapesti Értéktőzsde a nemzetközi gyakorlatot is figyelembe véve alakította ki első ajánlásainak gyűjteményét, melyet 2004 februárjában hirdettek ki *Felelős Vállalatirányítási Ajánlások* néven. Még ez év októberében a Tőzsde megalapította a Tőzsde Felelős Vállalatirányítási Bizottságát, amelynek feladatául az ajánlások továbbfejlesztését tűzte ki célul, figyelembe véve a készülő uniós szabályokkal való harmonizációt valamint szakmai szempontok további beemelését. A nagylétszámú bizottság tagjai között voltak nagyvállalati vezetők, elméleti jogászok, elméleti közgazdászok, kommunikációs szakemberek stb. A Bizottság munkájának következményeként született meg a *Felelős Társaságirányítási Ajánlások*, melyet a

Budapesti Értéktőzsde Igazgatósága 2008. március 11.-én hagyott jóvá, és május 16.-án lépett hatályba.

A magyar társaságirányítási gyakorlat általános jogszabályi kereteit a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény szabályozza. Külön rész foglalkozik a törvényben a nyilvánosan működő részvénytársaságok ügyvezetésével. A 308 §-tól a 312/A§-ig tartó rész a magyarországi tőzsdei vállalatoknak ír elő társaságirányítási struktúrávontakozó jogszabályi keretet. Ezen paragrafusok tartalmazzák az egységes irányítás lehetőségét és előírásokat az egységes irányítást megvalósító igazgatótanács összetételére és függetlenségére. Meghatározza a felügyelőbizottság függetlenségi kritériumait. Előírja a nyilvánosan működő részvénytársaságok számára az audit bizottság létrehozását, valamint a bizottság felállításának menetét, összetételét és feladatait. Az igazgatótanács vagy igazgatóság és felügyelőbizottság tagjaira vonatkozóan előírja, hogy nevüket és juttatásaikat a társaság hozza nyilvánosságra és folyamatosan biztosítsa azoknak az elérést a honlapján. A 312 § a következőt mondja ki:

(1) Ha a részvénytársaság részvényei a Budapesti Értéktőzsdén bevezetésre kerültek, az igazgatóság az éves rendes közgyűlésen a számviteli törvény szerinti beszámolóval együtt terjeszti a közgyűlés elé a felelős társaságirányítási jelentést.

(2) A jelentésben az igazgatóság összefoglalja a részvénytársaság által az előző üzleti évben követett felelős vállalatirányítási gyakorlatot és nyilatkozik arról, hogy milyen eltérésekkel alkalmazta a Budapesti Értéktőzsde Felelős Társaságirányítási Ajánlásait. A jelentést a részvénytársaság honlapján közzé kell tenni.

(3) A jelentés elfogadásáról a közgyűlés külön határoz. Ha a részvénytársaságnál felügyelőbizottság működik, a jelentés a felügyelőbizottság jóváhagyása nélkül nem terjeszthető a közgyűlés elé.

Ezt a jogszabályi környezetet egészíti ki a Felelős Társaságirányítási Ajánlások dokumentum, amely a törvény szövegében is nevesítésre került, valamint nyilvánosságára és elfogadására vonatkozóan is előírásokat fogalmaz meg a törvény. A Budapesti Értéktőzsde szabályzata szerint a nyilvánosságra hozatalnak az üzleti évet követő 4 hónapon belül kell megtörténnie. Ez az esetek túlnyomó többségében december 31.-i mérlegforduló napot feltételezve április 30.-iai határidő.

A társaságok által készített jelentés két részre tagolódik, az első leíró részben világosan és lényegre törően megfogalmazza azokat a felelős társaságirányítási gyakorlatokat, amelyeket az adott üzleti év során követtek. A második részben számot adnak a Felelős Társaságirányítási Ajánlások ajánlás (A) pontjainak történő megfelelésről (Igen válasszal), vagy nem megfelelés esetén megmagyarázzák az eltérés okát és mibenlétét. Az „complyorexplain” elvnek megfelelően. Az ajánlásban megfogalmazott javaslatok (J) esetében alkalmazásukról vagy nem alkalmazásukról kell a vállalatoknak nyilatkozni, magyarázati kötelezettségük nincs.

A Budapesti Értéktőzsde társaságirányítási irányelvei a FTA-ban négy nagyobb csoportra lettek bontva.

1. A részvényesek jogai és a részvényesekkel kapcsolatos eljárások. Ez a rész fogalmazza meg az általános elveket a részvényesek jogaival kapcsolatban (pl. „egy részvény - egy szavazat” elvet), valamint a közgyűlés összehívásával és lebonyolításával kapcsolatos szabályokat is itt nevesítik.

2. **Az igazgatóság/igazgatótanács és felügyelőbizottság hatásköre.** Ebben részletesen fogalmazták meg az igazgatóság/igazgatótanács és felügyelő bizottság szerepére, feladataira, tagjaira, ülésezésére, javadalmazására, a tagok függetlenségére és összeférhetetlenségére, és a bennfentes kereskedelemre vonatkozó szabályokat. A rész tartalmazza még a belső kontrollrendszerrel szemben támasztott követelményeket és kockázatkezelés előírásait, valamint a külső tanácsadókra és könyvvizsgálókra vonatkozó irányelveket.

3. A **Bizottságok** elnevezést viseli, amely a bizottságok létrehozásával, feladatainak delegálásával és összevonásával foglalkozik. A gazdasági társaságokról szóló törvény egy bizottságot nevesítve előír alkalmazni a nyilvánosan működő részvénytársaságok számára, ez az Audit Bizottság. Emellett az irányelvek között nevesítésre kerül a Javadalmazási és Jelölő Bizottság is, ezek elsősorban az igazgatóság/igazgatótanács, felügyelő bizottság és a menedzsment tagjaira valamint jövedelmezésükre tesznek javaslatot.

4. **Átláthatóság és nyilvánosságra hozatal** az utolsó rész, amely a társaságot érintő és befektetők és érdeklődők számára kötelezően hozzáférhető dokumentumok listájával és nyilvánosságra hozatalával foglalkozik.

Releváns pontok meghatározása és mérőrendszer kialakítása

Az elemző munkát a Felelős Társaságirányítási Ajánlások irányelveinek szelektálásával kezdtem. A vizsgálat szempontjából fontosnak ítélt ajánlások összegyűjtése előtt, egyes nagyobb részeket, amelyek az összehasonlítás szempontjából nem a relevanciát szolgálnák kizártam. Az első részt, amely a részvényesek jogaival és részvényekkel foglalkozik, teljes egészében elvettem a mérőrendszer kialakításánál, mert az állami vállalatok esetében ezen ajánlások nem vagy csak részben értelmezhetők. Viszont a bennfentes kereskedelemre vonatkozó szabályokat olyan fontosnak ítéltam meg a tőzsdei cégek viszonylatában, hogy annak kizárására nem került sor.

Ezután kiválogattam azokat az irányelvi ajánlásokat, amelyek közzétételi kötelezettséget fogalmaznak meg a vállalatok számára, ezek minősítő rendszerbe történő beépítése nem is lehetett kétséges, hiszen nem alkalmazásuk erősen csorbítaná a nyilvánosságot. Az 1. **mellékletben** olvasható, ezen ajánlások listája a számukkal és az ajánlás szövegével. Ezután azon ajánlási pontok kiválasztására tértem rá, melyek fontosak lehetnek a tőzsdei cégek milyenségének megítélésében. Majd szelektáltam azokat, törekedve arra, hogy az állami vállalatok esetében is releváns kérdésfeltevésekre kerüljön sor. A teljes egészében nem vonatkoztattam el a tőzsdei cégek mérésétől sem, ezért a társaságoknál működő bizottságok típusai bekerültek mérésbe.

A már korábban meghatározott közzétételt megfogalmazó 11 ajánlást további 10 ponttal bővítettem ki. A 4.1.14. ajánlást néhány vállalat gyakorlatának megfelelően kettészedtem, és így létrehoztam egy 22 pontból álló mérő és minősítő rendszert, amelyet a kiválasztott vállalkozások viszonylatában alkalmazásra is került. Az ajánlásokat - a bennük megfogalmazott feltételek minél jobb visszaadása mellett – lerövidítettem, annak érdekében, hogy a feldolgozási feladatot megkönnyítsem. Az ajánlások hossza az Excelben történő munkavégzést nehezítette, valamint a táblaszerkesztési nehézségeket okozott volna. A 22 pont az 1. táblázatban olvasható, az ajánlásokból képzett pontok mellett zárójelben szerepel az eredeti ajánlás száma.

1. táblázat: A 22 vizsgálat tárgyát képező pont

1.	Alapszabály, alapító okirat elérhető az interneten, saját vagy a BÉT honlapján
2.	Az utolsó lezárt üzleti év pénzügyi kimutatásai (mérleg, eredménykimutatás) elérhetők az interneten, saját vagy a BÉT honlapján
3.	Az utolsó lezárt üzleti év kiegészítő melléklete elérhető az interneten, saját vagy a BÉT honlapján
4.	Az I/IT és FB függetlenségét elősegítő biztosítékok nyílászósága (2.5.7)
5.	A testületi tagok más cégcsoportnál vállalt megbízásainak nyilvánósága (2.6.3)
6.	A bizottságokra vonatkozó adatok nyilvánósága (3.1.6)
7.	Audit Bizottság működik a társaságnál
8.	Jelölő Bizottság működik a társaságnál
9.	Javadalmazási Bizottság a társaságnál
10.	A társasági események és bejelentések előzetes megismertetése egységes dokumentumban (4.1.5)
11.	A társaság stratégiai céljainak; működéssel, etikával és érdekeltekkel kapcsolatos irányelvek megjelenése az éves jelentésben és honlapon. (4.1.6)
12.	Az I/IT, FB valamint a menedzsment tagok szakmai pályafutásának nyilvánósága (4.1.9)
13.	A társaság rendelkezik javadalmazási irányelvekkel, amik az éves jelentésben és a Javadalmazási nyilatkozatban elérhetők. A nyilatkozat nyilvános. (4.1.11)
14.	A kockázatkezelési irányelvek nyilvánósága, tájékoztatása az érdekelteknek a belső kontrollok rendszeréről és a főbb kockázatokról. (4.1.12)
15.	A Felelős társaságirányítási jelentés közgyűlési általi elfogadása és nyilvánóságra hozása (4.1.13)
16.	A bennfentes személyek részvénykereskedelmével kapcsolatos irányelvek nyilvánósága (4.1.14 – első része)
17.	Az I/IT, FB és menedzsment társasági részesedésének, valamint részvény-alapú ösztönzésének nyilvánósága (4.1.14 – második része)
18.	Az I/IT és menedzsment vállalatot befolyásolható kapcsolatainak nyilvánósága (4.1.15)
19.	Az elnöki és vezérigazgatói feladatokat különböző személy tölti be
20.	A társaság rendelkezik független belső ellenőrzéssel
21.	A társaság rendelkezik belső ellenőrzési stratégiával (ezzel egyenértékű dokumentummal)
22.	Belső ellenőrzés által készített belső ellenőrzési tervet alapján folyik a belső ellenőrzési tevékenység

Jól látható, hogy az ajánlásokon felüli pontok között vannak olyanok, amelyek alapvető elvárások a tőzsdei céggel kapcsolatban, mint például az alapszabály, pénzügyi kimutatások és kiegészítő melléklet, valamint a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott audit bizottság működtetése. Míg opcionális lehetőség a javadalmazási és jelölőbizottság felállítása. A belső ellenőrzésre pedig az állami vállalatok miatt helyeztem ilyen nagy hangsúlyt. Ezért foglalkozik három pont is ezzel a területtel.

A saját vagy a BÉT honlapján történő elérés fontosságát elsősorban, azért hangsúlyoztam ennyire ki, mivel 2008-tól a vállalkozásoknak beszámolóikat elektronikusan is le kell adni, és ezek nyilvánóságát biztosítani kell a kijelölt szervnek. Ezért egy kis utánajárással, ellenőrzési kódok beírogatásával és türelemmel megszerezhetők a beszámoló adatok bármely cégről – vagyis a nem-tőzsdei vállalatoké

is - a következő honlapon: www.e-beszamolo.kim.gov.hu. (Feltéve, ha vállalkozás elküldte bevallását elektronikusan.)

A társaságok kiválasztása

Nehezebb feladatnak tűnt elsőre a bevonandó releváns társaságok meghatározása, valamint az, hogy mennyi vállalkozást vonjak vizsgálat alá. Először véletlenszerű kiválasztásra gondoltam létrehozok egy listát az állami tulajdonú vállalatokról és azok közül random módon választom ki a mintába kerülőket. A 2007. évi CVI. törvény, amely az állami vagyonról szól, nevesíti a tartósan állami tulajdonban lévő társaságokat a mellékletében. A listában például egy VOLÁN társaság sem szerepel, amelyekben a tulajdonosi jogokat a Magyar Állam nevében a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Zrt. (MNV Zrt.) gyakorolja. Megpróbáltam összegyűjteni, mely vállalatokban rendelkezik 50% +1 egy szavazati joggal minimum a Magyar Állam, a tulajdonosi jogokat a társaságokban elsősorban a MNV Zrt. és a 2001. évi XX. törvény felhatalmazása alapján a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. gyakorolja. A keresés közben ráébredtem, hogy így az önkormányzati tulajdonban álló vállalatok kimaradnak a listából. Ezért úgy döntöttem, hogy az alapján fogom kiválasztani a vállalkozásokat a mintába, hogy mennyire tartanak közérdeklődésre számot.

Végül 15 céget válogattam be vizsgálatba, mivel így 30 társaság még kezelhető méretű sokaságot ad. Elsősorban jelentős és stratégiai fontosságú valamint nyilvánosságra kerülő problémákkal terhelt társaságot választottam ki. Ügyeltem arra is, hogy legyenek a tőzsdei cégekhez hasonló profillal rendelkezők is a listában, ami a következő lett:

1. Magyar Posta Zrt. (MP)
2. Budapesti Közlekedési Zrt. (BKV)
3. MÁV Magyar Államvasutak Zrt. (MÁV)
4. Magyar Villamos Művek Zrt. (MVM)
5. Volánbusz Zrt. (Volán)
6. Szerencsejáték Zrt. (Szájáték)
7. Magyar Turizmus Zrt. (MT)
8. Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. (KAEG)
9. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. (MKLK)
10. Paksi Atomerőművek Zrt. (PA)
11. Magyar Légiközlekedési Zrt. (MALÉV)
12. Állami Autópálya Kezelő Zrt. (ÁAK)
13. Magyar Közút Nonprofit Zrt. (MK)
14. Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB)
15. Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. (DRV)

A Budapesti Értéktőzsdén lévő részvénytársaságok közül elsődlegesen a kereskedésben rendszeresen résztvevő papírokkal rendelkező társaságokra fókuszáltam. Megpróbáltam olyan vállalatokat kiválasztani, amelyek tényleges termelési, szolgáltatási és kereskedelmi tevékenységet végeznek, ezért a kizárólagosan befektetésekkel foglalkozó társaságokat nem vettem számításba. A tőzsdei cégek közül is önkényesen a fenti kritériumok alapján választottam ki tizenötöt:

1. Állami Nyomda Nyrt. (ÁNY)
2. ÉGIS Gyógyszergyár Nyrt. (ÉGIS)
3. FHB Jelzálogbank Nyrt. (FHB)
4. Linamar Hungary Autóipari és Gépgyártó Nyrt. (Linamar)
5. MOL Magyar Olaj és Gázipari NYrt. (MOL)
6. Magyar Telekom Távközlési Nyrt. (Telekom)
7. OTP Bank Nyrt. (OTP)
8. PHYLAXIA 1912. Holding Nyrt. (PHYLAXIA)
9. RÁBA Járműipari Holding Nyrt. (RÁBA)
10. Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. (Richter)
11. Tiszai Vegyi Kombinát Nyrt. (TVK)
12. Budapesti Elektromos Művek Nyrt. (ELMŰ)
13. Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt. (ÉMÁSZ)
14. EST Média Vagyonkezelő Nyrt. (EST)
15. FreeSoft Szoftverfejlesztő és Számítástechnikai Szolgáltató Nyrt. (Freesoft)

Mindkét csoport esetében a teljes név mögött zárójelben szereplő rövid „elnevezést” használtam a táblázatokban, valamint az adatfeldolgozás során.

Adatgyűjtés és feldolgozás

A társaságok kiválasztása után kezdődött meg a gyűjtőmunka érdemi része. A kutatás kezdetén a 2010-es évről szóló éves beszámolók és felelős társaságirányítási jelentések leadására vonatkozóan nem teltek le a határidők, ezért a 2009-es évi információkkal dolgoztam. A Budapesti Értéktőzsde honlapján könnyen és gyorsan elérhetők a társasági alapszabályok, éves és konszolidált beszámolók, éves üzleti jelentések valamint a felelős társaságirányítási jelentések. Ezeket minden társaságra vonatkozóan letöltöttem, mivel nagyrészt pdf formátumban lettek feltöltve, ezért könnyen kezelhetők voltak. Amellett hogy a Tőzsde honlapján elérhető információkat összegyűjtöttem, megkerestem az adott cégek honlapjait, ahol kiemelt helyet foglaltak el a befektetőknek szánt információk. A **2. mellékletben** az adott cégek honlapjainak listáját elhelyeztem.

Az állami vállalkozások esetében az első elképzelésem az volt, hogy arra alkalmas programmal lementem a teljes vállalati honlapot. Informatikus ismerősöm azonban felhívta a figyelmem arra, hogy a lementett adatok így sem lesznek hitelt érdemlőek, mivel informatikai tudás birtokában bármikor felülírhatók. Ezért úgy döntöttem, hogy a honlapok áttanulmányozása és az ott található (nem található) információk adattáblákban feljegyzése elegendőnek bizonyul majd. Az első adatfelvételre 2011 áprilisában került sor. Két ok miatt a teljes gyűjtést megismételtem szeptember elején. Az egyik, hogy a 2010. évi beszámolók elkészítésének és leadásának törvényi határidejét az első adatgyűjtés időpontja megelőzte. Így az új felvétellel megadva az esélyét annak, hogy az új adatok feltöltésére kerülhessenek. Ahol ez nem történt meg, de a 2009-es évi adatok még elérhetők vagy elérhetők voltak, nem rontottam az értékelési tábla adatát. A másik, hogy az Kisalföldi Erdőgazdaság honlapjára történt visszaellenőrzés közben szembesültem azzal, hogy az áprilisi adatgyűjtés óta új adatok kerültek feltöltésre. Ezen adatokat a 2009. évi CXXII. törvény

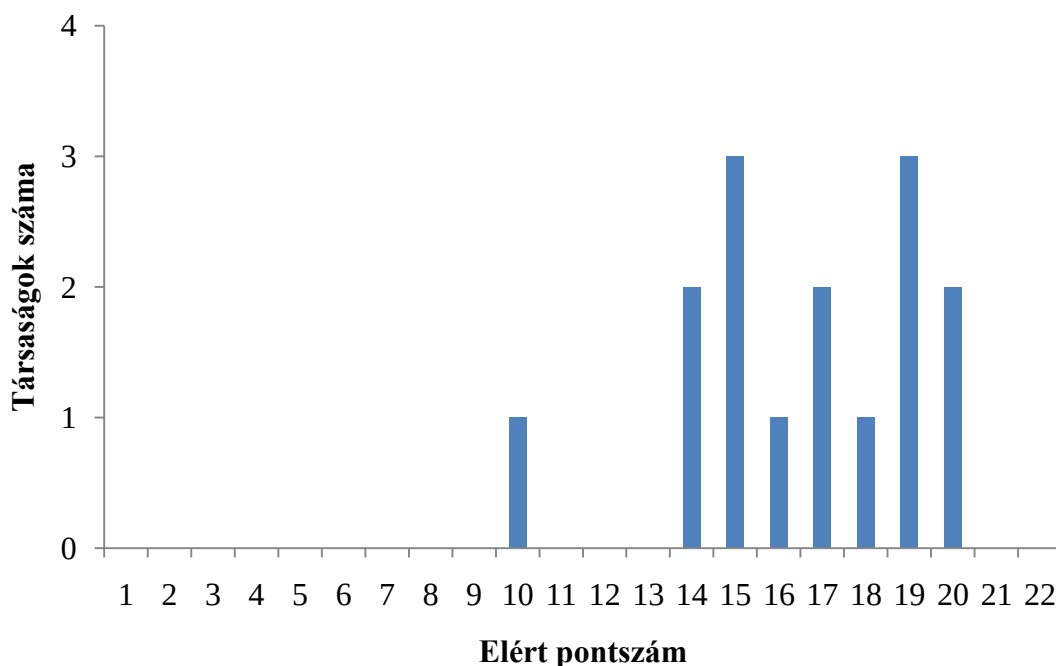
alapján - mely a **köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szól** - töltötték fel a cég internetes oldalára.

Ami azért olyan fontos a vizsgálat szempontjából, mivel részletes javadalmazási közzétételt ír elő a vállalkozások számára. Mérőskálán abban az esetben, ha a vállalatok honlapjukon eleget tesznek e közzétételi kötelezettségüknek, akkor a 13. javadalmazási irányelvekkel foglalkozó pontnak fogadtam el a dokumentumot. Nem teljesen felel meg az eredeti ajánlásban foglalt kritériumnak, de ilyen lényeges információk nem sikkadhatnak csak úgy el a vizsgálat folyamán. A köztulajdonban álló társaságok esetében még kétszer éltem „jóindulattal”. Az első abból állt, ha a társaság honlapján az alapszabály vagy alapító okirat nem volt elérhető, de a szervezeti és működési szabályzat egységes dokumentumban fellelhető volt, akkor azt is elfogadtam az 1. pontban megfogalmazott kritérium kielégítésének. A második esetben azon vállalatok csoportjával tettem kivételt, amelyek Magyar Fejlesztési Bank felügyelete alatt működnek. Mivel a bank is szerepelt a vizsgálat tárgyát képező mintába, így rövid keresés után rátalálta a honlapján a rábízott társaságok éves beszámolóira. Viszont néhány esetben ez az adott cég internetes oldalán nem volt elérhető, ennek ellenére úgy tekintettem, mintha teljesült volna a feltétel. Mindkét eset két-két vállalatot érintett.

A létrehozott Excel táblákban a kritériumok a függőleges tengelyt foglalták el, míg a társaságok egy-egy oszlopba kerültek. Ha egy adott társaság az adott kritériumnak megfelelt, akkor a hozzátartozó cellába egy egyest kapott, ami pozitív választ testesítette meg. Míg ha egy vállalkozás esetén nem teljesült a vizsgált tényező, akkor a megfelelő helyre egy nulla került elhelyezésre.

A **3. melléklet** tartalmazza a tőzsdei társaságok információival feltöltött adattáblát. Végigtanulmányozva látható, hogy a maximális 22. pontot egyik társaságnak sem sikerült elérnie. Az értékek 10 pont és 20 pont között szóródnak, ami jól leolvasható az **1. ábráról** is, ami a tőzsdei cégek pontszámairól készült hisztogram.

1. ábra: Tőzsdei vállalatok pontszámainak eloszlása

A hisztogram a 15 társaság egyéni és együttes eredményeiről is jó információt nyújt az használója számára, annak ellenére, hogy a konkrét vállalatot ismernénk. A vízszintes tengely mutatja, hogy az egyes vállalkozások a vizsgált tényezők tekintetében milyen összpontszámot értek el. Minél magasabb értéket ért el egy vállalat a minősítő jegyekben, annál több eszközzel él a befektetői bizalom erősítését szolgáló lehetőségek közül. A függőleges tengelyről pedig leolvasható, hogy az adott nominális minősítő értéket, hány vállalat teljesítette.

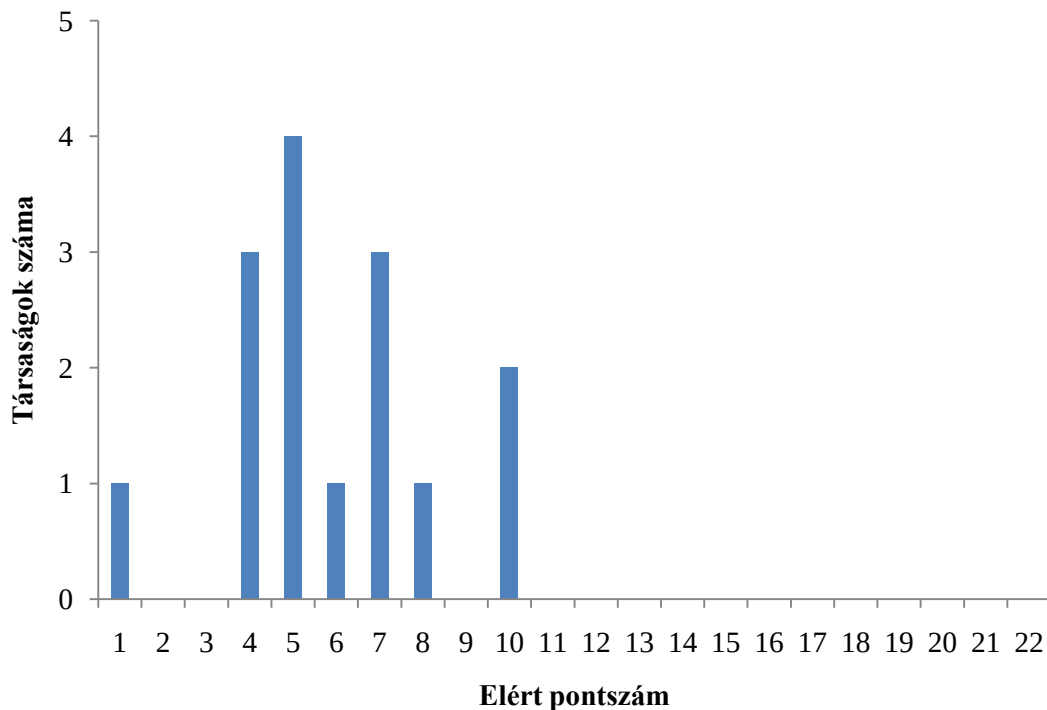
A 15 cég összesen 248 pontot ért el a vizsgálat során, ami az összes pontszám 75 százalékának felel meg. Az átlagpontszám 16,53 pont, ami esetünkben a medián (17) közelében van, ami a szinte szimmetrikus eloszlásnak köszönhető. A társaságok által elért leggyakoribb pontszám a 15 és a 19. A maximálisan elérhető pontszám 50 százalékánál rosszabbul csak egy vállalat teljesített, míg a többi 63,6 % és 90,9 % közötti eredményt ért el. Az egyes társaságok által elért egyedi pontszáma az átlagtól átlagosan 2,77 ponttal tér el, ami a számított középértéktől 16,8%-os átlagos eltérésnek felel meg.

Vegyük szemügyre a másik vetületét a tőzsdei cégek által elért pontszámoknak, amely talán több érdekes tartalmat hordozhat a külső érdekeltek számára is. Öt vizsgálati pont esetében a minden cég eleget tett az ez irányú kötelezettségnek, ezek az 1., 2., 3., 11., és 15. pont. A legkisebb megfelelési mutatóval a következő vizsgálati tényezők rendelkeznek: 8. jelölő bizottság működik a társaságnál: 4 pont; 4. az I/IT és FB függetlenségét elősegítő biztosítékok nyílásossága: 5 pont; 13. a társaság rendelkezik javadalmazási irányelvekkel...: 6 pont. Ha 4. és 13. vizsgálati pont mellé tesszük a két kilenc pozitív cégválasszal rendelkező vizsgálati tényezőt (5., és 19.), akkor elmondhatjuk, hogy kifejezetten fontos feltételeknek a cégek több mint egyharmada nem felelt meg. Átlagosan egy kritériumot 11,27 társaság tartott be működése során, ami 75,15 %. Ezen középértéktől az egyes pontokra adott pozitív válaszok 30,26 százalékkal térnek el átlagosan.

Összességében elmondható, hogy a vizsgált tőzsdei cégek esetében az átlátható és tiszta kormányzási gyakorlat, ezen tényezők tekintetében jónak mondható. Azt hozzátevé, hogy vannak területek, amelyek a biztosítékok szempontjából javításra szorulnak.

A köztulajdonban álló társaságok adattábláját a **4. melléklet** tartalmazza. Ezen társaságok mérési eredményei már kevésbé mutatják a bizalom erősítését szolgáló nyilvánossági eszközök alkalmazását, ami meg is látszik a cégek összesített eredményén is (**2. ábra**). Egy vállalat a 22. kiválasztott tényező közül csak egyre kapott pozitív értékelést, azt is csak a kötelező törvényi előírásoknak való megfelelés miatt. A társaságok átlagos pontszáma 5,87 volt, ami összpontszám tekintetében 88 pontot eredményezett. Ez négy cég maximális pontos válaszáadásának felelne meg, ami kicsit több mint az egynegyed az összes elérhető pontnak. A társaságok a számított középértéktől 2,4 ponttal tértek el átlagosan, ami 40 %-nál magasabb átlagos eltérésnek felel meg. Ez az ábrán is érzékelhető az értékek jobban szóródnak, míg kismértékű baloldali aszimmetria is megfigyelhető. A legmagasabb pontszámmal rendelkező cégek is csak a legalacsonyabb pontszámmal rendelkező tőzsdei vállalat számait tudják csak hozni. A vizsgált tőzsdei társaságok nyilvánossági szintjének, alig több mint egyharmadát (35,5%) éri el a köztulajdonú társaságokból képzett minta. Más szóval a tőzsdei minta vállalatai 2,82 szer több kritériumban felelnek meg az átláthatóság követelményének.

2. ábra: Az állami társaságok által elért pontszámok

A vállalatok ezen csoportja esetében, sok értelme sajnos nincs a pontokat másik oldalról vizsgáló számszerűsítő statisztikáknak. Mivel a minősítő tényezők közül sok még egy társaság esetében sem kapott „értékelhető egyest” sem. De leíró jellegű megállapításokat, azért lehet tenni. Két minősítő ismerv is 14 pontot ért el. Ez nem is csoda, hisz az egyik a kötelező törvényi közzététellel kapcsolatos (13.), míg a másik egy általánosabb jellegű pont (11.). Tizenhárom-tizenhárom pontot kapott az a két ismerv (2., 3.), amely együttesen alkotja az éves beszámolót. Meglepő volt számomra, hogy az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjainak szakmai pályafutásával kapcsolatos pontot (12.), csak két vállalat teljesítette maradéktalanul. Sok oldalon jóvágású fotók, nevek és titulusok sorakoztak, de arra kevésbé volt példa, hogy érdemi információval is szolgáljanak az érdeklődők számára. Pedig szerény véleményem szerint ez könnyen megugorhatta volna mindegyik vállalkozás. Tíz társaság esetében nem különül el az elnöki és a vezérigazgatói pozíció.

Hosszasan lehetne sorolni, hogy mely pontok kaptak nulla vagy nagyon kevés pontszámot. A társadalmi bizalom elősegítésének oldaláról közelítve, azért kiemelhető és a szakmai pályafutáshoz kapcsolhatók a következők:

- 4. Az I/IT és FB függetlenségét elősegítő biztosítékok nyílászósága (0 pont)
- 5. A testületi tagok más cégcsoportnál vállalt megbízatásainak nyilvánossága (0 pont)
- 14. A kockázatkezelési irányelvek nyilvánossága, tájékoztatása az érdekelteknek a belső kontrollok rendszeréről és a főbb kockázatokról. (1 pont)
- 18. Az I/IT és menedzsment vállalatot befolyásolható kapcsolatainak nyilvánossága (0 pont)

A köztulajdonú vállalkozások minden átláthatósági kritériumban rosszabbul teljesítenek a tőzsdei társaikhoz képest, ha nem számítjuk a 2009. évi CXXII. törvényben előírt dokumentum 13. pontnak való elfogadását. Megközelíteni a tőzsdei cégeket a fentebb felsorolt, beszámolót leíró pontokban és a társaság stratégiai céljaival foglalkozó kritériumban sikerült. Fontos és teljesíthető területen is nagyfokú a lemaradás, ilyen az alapszabály vagy az alapító okirat elérhetőségét firtató feltétel. A 15 cég közül engedményekkel is csak 7 teljesítette ezen feltételt.

Végezetül elmondható, hogy a vizsgálati tényezők közül van jó néhány olyan, amelyet a magáncégeknek meg kell ugorni, de badarság lenne elvárni egy köztulajdonban álló társaságtól. De a következő dokumentumoknak és információknak, mérettől és tulajdonostól függetlenül lenniük kéne és nyilvánosságra kellene őket hozni, annak érdekében, hogy a társadalmi bizalom növekedjen:

- Alapító okirat, alapszabály és szervezeti működési szabályzat
- Megelőző év beszámolója
- A testületi és menedzsment tagok függetlenségét elősegítő biztosítékok
- A testületi és menedzsment tagok más társaságnál vállalt megbízásai
- Az I/IT, FB valamint a menedzsment tagok szakmai pályafutásának nyilvánossága
- A kockázatkezelési irányelvek, belső kontroll rendszer és főbb kockázatok
- Az I/IT és menedzsment vállalatot befolyásolható kapcsolatainak nyilvánossága

A belső ellenőrzési rendszer csak bizonyos méret feletti vállalkozások esetében várható el, ahol érvényesül már a költség-haszon elv. Annak érdekében, hogy jól működjön a belső ellenőrzés bizalomerősítő funkciója nagyfokú nyilvánosságra van szükség, mind szervezeti és szervezési oldalról, mind a vizsgálatok megállapításait illetően. Mindamellett nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy a kisebb vállalkozások esetében is szükséges a belső kontroll rendszer és a főbb kockázati területek bizonyos fokú folyamatos vagy időszakos monitorozására. Ezért elengedhetetlen a „tulajdonos” részéről ellenőrzési rendszer fenntartása és ellenőrzések lefolytatása, valamint a megállapítások közlése. Az ellenőrzések függőtelenségnek biztosítása megköveteli a kontroll lefolytatásával megbízottakkal szembeni szigorú kritériumrendszer felállítását, és a biztosítékok fennállásának folyamatos nyomon követését. Nem vethető el annak lehetősége sem, hogy ezt külső vállalkozások végezzék, természetesen kiválasztásuk problematikájának feloldása után.

Összegzés

Dolgozatomban a befektetők bizalmáért nap mint nap megküzdő versenyszféra oldaláról közelítve, arra a kérdésre próbáltam választ adni, hogy mennyire követi a bizalom erősítésének módszereit és lehetőségeit a „köztulajdonú” társaságok a nyilvánosság segítségével. A BÉT-en működő társaságok gyakorlatát összehasonlítva, az internetes elérhetőséggel rendelkező nagyobb és közérdeklődésre számot tartó állami vállalatokkal következőket állapíthattam meg:

1. A magyar-magyar viszonylatban lefolytatott vizsgálat is nagyfokú különbséget mutat a tőzsdei társaságok javára a kialakított mérőrendszer tekintetében.
2. A vizsgálatba bevont köztulajdonban álló vállalatok „elit” csoportja csak alig éri el a rosszul teljesítő versenyző cégek esetében mért értéket.

3. A tőzsdei társaságok esetében is tapasztalható a bizalom szempontjából fontos területeken egy jelentősebbnek mondható deficit (Egyes mérési kritériumokban való rossz teljesítés).
4. Stratégiainak mondott és vagy társadalmilag fontos „köztulajdonú” társaságok rossz teljesítménye párosul kritikus pontok teljesítésének teljes hiányával.
5. A bizalom szempontjából az elégséges feltételek is túlhaladják a tényleges adatokat, ezért fontos lenne az előrelépés a kritikus területeken.

Ahhoz, hogy legalább kis részben (honlappal rendelkező vállalatok) javuljon a helyzet, a tulajdonosok oldaláról jövő nyomásra lenne szükség, amire megvallva őszintén vajmi kevés esélyt látok addig, amíg nem látjuk be azt, hogy azoknak, akik eljuttatják a bizalmat nincs második esély.

Felhasznált irodalom:

LUKÁCS JÁNOS (2007): Kreatív számvitel, véletlen hiba, szándékos csalás
Társadalom és Gazdaság 29. kötet pp. 133-142.

FELELŐS TÁRSASÁGIRÁNYÍTÁSI AJÁNLÁSOK (BÉT)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006/43/EK IRÁNYELVE

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006/46/EK IRÁNYELVE

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA a jegyzett társaságok nem ügyvezető igazgatói, illetve felügyelő bizottsági tagjai szerepéről és az igazgatóság (felügyelő bizottság) által létrehozott bizottságokról (2005/162/EK)

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA egy megfelelő rendszer előmozdításáról a jegyzett társaságok igazgatóinak díjazásához (2004/913/EK)

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA a 2004/913/EK és a 2005/162/EK ajánlásnak a jegyzett társaságok igazgatóinak javadalmazási rendszere tekintetében történő kiegészítéséről (2009/385/EK)

2007. ÉVI CVI. TÖRVÉNY AZ ÁLLAMI VAGYONRÓL

2006. ÉVI IV. TÖRVÉNY A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKRÓL

2001. ÉVI CXX TÖRVÉNY A TŐKEPIACRÓL

24/2008. (VIII. 15.) PM rendelet a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapírokkal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség részletes szabályairól

1992. ÉVI XXXVIII. TÖRVÉNY AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSRÓL

2001. ÉVI XX. TÖRVÉNY A MAGYAR FEJLESZTÉSI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁGRÓL

254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet az állami vagyonnal való gazdálkodásról

2009. évi CXXII. törvény a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről

193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről

A BÉT és a vizsgált társaságok honlapjai

Mellékletek:

1. melléklet: FTA kötelező közzétételt megfogalmazó ajánlásai

2.5.7	A társaság honlapján nyilvánosságra hozta az igazgatóság / igazgatótanács és a felügyelő bizottság függetlenségével kapcsolatos irányelveit, az alkalmazott függetlenségi kritériumokat.
2.6.3	A testületi tagoknak tájékoztatni kell a felügyelő bizottságot (egységes irányítási rendszer esetén az audit bizottságot) – illetve amennyiben a társaságnál felállításra került, a jelölőbizottságot –, ha olyan társaságnál kap1nak testületi tagságra vonatkozó felkérést, illetve menedzsment tagságra vonatkozó megbízatást, amely nem tagja a cégcsoportnak. A testületi tagok e tájékoztatása alapján a társaság tájékoztatja a piaci szereplőket.
3.1.6	A társaság honlapján nyilvánosságra hozza a bizottságokra delegált feladatokat, a bizottságok célkitűzéseit, ügyrendjét, összetételét (a tagok nevének, rövid szakmai életrajzának és kinevezése idejének feltüntetésével).
4.1.5	A társaság az adott üzleti évet megelőzően honlapján közzéteszi az ún. „társasági esemény naptárát”, melyben tájékoztatja a piaci szereplőket a társaság fontosabb bejelentéseinek megjelenéséről (pénzügyi jelentések), illetve az előre látható fontosabb események várható időpontjáról (közgyűlés, befektetői találkozók, road-show tervezett időpontja).
4.1.6	A nyilvánosságot tájékoztatni kell a társaság stratégiai céljairól, a fő tevékenységével, üzleti etikával, az egyéb érdekelttel kapcsolatos irányelveiről is. A társaság stratégiai céljainak ismertetését szerepeltetni kell az éves jelentésben és a társaság honlapján. (2005/162/EK 9.2.)
4.1.9	A társaság éves jelentésében, illetve honlapján nyilvánosságra hozza az igazgatóság / igazgatótanács, felügyelő bizottság és a menedzsment tagjainak szakmai pályafutásáról szóló információkat.
4.1.11	A társaság számára ajánlott, hogy a társaság működését befolyásoló összes körülmény mérlegelése alapján, a társaság számára elfogadható módon az éves jelentésében, illetve honlapján javadalmazási nyilatkozatban tájékoztassa a nyilvánosságot a társaság által alkalmazott javadalmazási irányelvekről, melyben beszámol tulajdonosai felé az igazgatóság / igazgatótanács, felügyelő bizottság és a menedzsment tagjainak díjazásáról, javadalmazásáról. (2004/913/EK 3.1.) A javadalmazási nyilatkozatban célszerű bemutatni az igazgatóság / igazgatótanács, felügyelő bizottság, és menedzsment tagok vonatkozásában azokat az irányelveket, amelyek alapján a tevékenységüket értékelik, és díjazásukat megállapítják. A tájékoztatás része az igazgatóság / igazgatótanács, felügyelő bizottság testületi szintű javadalmazására vonatkozó információk közzététele, kifejtve a fix és a változó alkotóelemeket, egyéb juttatásokat, továbbá a javadalmazási rendszer alapelveinek ismertetése és ezek lényeges változásai az előző pénzügyi évvel való összehasonlításban. (2004/913/EK 3.2.).....
4.1.12	Az igazgatóság / igazgatótanács közzéteszi a kockázatkezelési irányelveit, ezúton biztosítva a részvényeseket, hogy a lényeges belső és külső működési, pénzügyi, jogi megfelelési és egyéb kockázatokat folyamatosan kiértékelik, és így ezek kezelését egy stabil belső rendszer biztosítja. A tájékoztatásnak ki kell térnie a belső kontrollok rendszerére, az alkalmazott kockázatkezelési alapelvekre és alapvető szabályokra, illetve a főbb kockázatok áttekintő ismertetésére. M: Az igazgatóság / igazgatótanács felelős azért, hogy a részvényesek az éves jelentésben és a társaság honlapján keresztül tájékoztatást kapjanak a belső kontrollok rendszeréről, és a társaság működését, gazdálkodását befolyásoló kockázati tényezőkről. A beszámoló jellegű tájékoztatásban az igazgatóság / igazgatótanács rögzíti, hogy az adott üzleti év vonatkozásában a társaság működését érintő kockázatok azonosítását, értékelését, kezelését folyamatosan elvégezték, illetőleg hogy ezen tevékenységeket az igazgatóság / igazgatótanács rendszeresen felülvizsgálta. Az igazgatóság / igazgatótanács összefoglaló tájékoztatást ad arról, hogy milyen eljárásokat, módszereket alkalmazott a belső kontrollok rendszere hatékonyságának áttekintésekor (a tájékoztatásban fel kell tüntetni, ha az adott üzleti évben ilyen tevékenységet nem végzett az igazgatóság / igazgatótanács), valamint hogy milyen módszereket használtak az adott üzleti évben esetlegesen előfordult, a belső kontrollok rendszerével kapcsolatban felmerült kérdések kezelése során
4.1.13	A piaci szereplők tájékoztatása érdekében a társaság elfogadásra a közgyűlés elé terjeszti, valamint az éves jelentés közzétételkor honlapján nyilvánosságra hozza a felelős társaságirányítással kapcsolatos jelentését. Az igazgatóságnak / igazgatótanácsnak nyilatkoznia kell arról, milyen mértékben alkalmazza a jelen ajánlásban ajánlásként meghatározott társaságirányítási irányelveket. Az igazgatóságnak / igazgatótanácsnak meg kell neveznie azokat az elveket, melyektől eltértek az adott évben, s indokolást kell adnia arról, hogy miért nem alkalmazták a vonatkozó ajánlásokat.
4.1.14	A társaság honlapján nyilvánosságra hozza a bennfentes személyeknek a társaság részvényei kereskedelmével kapcsolatos irányelveit. Az igazgatóság / igazgatótanács, felügyelő bizottság és a menedzsment tagok a társaság értékpapírjaiban fennálló részesedését, illetve a részvény-alapú ösztönzési rendszerben fennálló érdekeltiségét az éves jelentésben és a társaság honlapján fel kell tüntetni.
4.1.15	Az üzleti titok megőrzése mellett az éves jelentésben és a társaság honlapján közzéteszik az igazgatóság / igazgatótanács tagjainak és a menedzsment bármilyen harmadik féllel való kapcsolatát, amely a társaság működését befolyásolhatja.

2. melléklet: A vizsgált társaságok internetes elérhetőségei

1. Magyar Posta Zrt. posta.hu
2. Budapesti Közlekedési Zrt. www.bkv.hu
3. MÁV Magyar Államvasutak Zrt. www.mav.hu
4. Magyar Villamos Művek Zrt. www.mvm.hu
5. Volánbusz Zrt. www.volanbusz.hu
6. Szerencsejáték Zrt. www.szerencsejatek.hu
7. Magyar Turizmus Zrt. www.itthon.hu
8. Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. www.kaeg.hu
9. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. www.mhk.hu
10. Paksi Atomerőművek Zrt. www.atomeromu.hu
11. Magyar Légitársaság Zrt. www.malev.hu
12. Állami Autópálya Kezelő Zrt. www.autopalya.hu
13. Magyar Közút Nonprofit Zrt. <http://internet.kozut.hu/splash.html>
14. Magyar Fejlesztési Bank Zrt. www.mfb.hu
15. Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. www.drvi.hu
16. Állami Nyomda Nyrt. www.any.hu
17. ÉGIS Gyógyszergyár Nyrt. www.egis.hu
18. FHB Jelzálogbank Nyrt. www.fhb.hu
19. Linamar Hungary Autóipari és Gépgyártó Nyrt. www.linamar.hu
20. MOL Magyar Olaj és Gázipari NYrt. www.mol.hu
21. Magyar Telekom Távközlési Nyrt. www.telekom.hu
22. OTP Bank Nyrt. www.otp.hu
23. PHYLAXIA 1912. Holding Nyrt. www.phylaxiaholding.hu
24. RÁBA Járműipari Holding Nyrt. www.raba.hu
25. Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. www.richter.hu
26. Tiszai Vegyi Kombinát Nyrt. www.tvk.hu
27. Budapesti Elektromos Művek Nyrt. www.elmu.hu
28. Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt. www.emasz.hu
29. EST Média Vagyongazdálkodó Nyrt. www.estmedia.hu
30. FreeSoft Szoftverfejlesztő és Számítástechnikai Szolgáltató Nyrt. www.freesoft.hu

3. mellékelt: A vizsgált tőzsdei társaságok teljesítményének számszerűsített adatai

	ÁNY	(ELMű)	EST	ÉGIS	ÉDÁSZ	FHB	FreeSoft	Linamar	Telekom	MOL	OTP	PHYLAXIA	RÁBA	Richter	TVK
1. Alapszabály, alapító okirat elérhető az interneten, saját vagy a BÉT honlapján	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. Az utolsó lezárt üzleti év pénzügyi kimutatásai (mérleg, eredménykimutatás) elérhetők az interneten, saját vagy a BÉT	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3. Az utolsó lezárt üzleti év kiegészítő melléklete elérhető az interneten, saját vagy a BÉT honlapján	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4. Az I/IT és FB függetlenségét elősegítő biztosítékok nyílászósága	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
5. A testületi tagok más cégesoportnál vállalt megbízatásainak	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0
6. A bizottságokra vonatkozó adatok nyilvánossága	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0
7. Audit Bizottság működik a társaságnál	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8. Jelölő Bizottság működik a társaságnál	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0
9. Javadalmazási Bizottság a társaságnál	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0
10. A társasági események és bejelentések előzetes megismertetése egységes dokumentumban	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
11. A társaság stratégiai céljainak; működéssel, etikával és érdekeltekkel kapcsolatos irányelvek megjelenése az éves jelentésben és honlapon.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12. Az I/IT, FB valamint a menedzsment tagok szakmai pályafutásának nyilvánossága	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13. A társaság rendelkezi javadalmazási irányelvekkel, amik az éves jelentésben és a Javadalmazási nyilatkozatban elérhetők. A nyilatkozat	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0
14. A kockázatkezelési irányelvek nyilvánossága, tájékoztatása az érdekelteknek a belső kontrollok rendszeréről és a főbb kockázatokról.	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1
15. A Felelős társaságirányítási jelentés közgyűlési általi elfogadása és nyilvánosságra hozása	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16. A bennfentes személyek részvénykereskedelmével kapcsolatos irányelvek nyilvánossága	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1
17. Az I/IT, FB és menedzsment társasági részesedésének, valamint részvény-alapú ösztönzésének nyilvánossága	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18. Az I/IT és menedzsment vállalatot befolyásolható kapcsolatainak nyilvánossága	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1
19. Az elnöki és vezérigazgatói feladatokat különböző személy tölti be	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1
20. A társaság rendelkezik független belső ellenőrzéssel	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1
21. A társaság rendelkezik belső ellenőrzési stratégiával (ezzel egyenértékű dokumentummal)	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
22. Belső ellenőrzés által készített belső ellenőrzési tervet alapján folyik a belső ellenőrzési tevékenység	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Összesen	20	14	10	19	14	15	18	17	17	19	19	15	20	15	16

4. melléklet:A vizsgált állami társaságok teljesítményének számszerűsített adatai

	ÁAK	BKV	DRV	KAEG	MÁV	MFB	MKLK	MK	MALÉV	MP	MT	MVM	PA	Szjáték	Volán
1. Alapszabály, alapító okirat elérhető az interneten, saját vagy a BÉT	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0
2. Az utolsó lezárt üzleti év pénzügyi kimutatásai (mérleg, eredménykimutatás) elérhetők az interneten, saját vagy a BÉT honlapján	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
3. Az utolsó lezárt üzleti év kiegészítő melléklete elérhető az interneten, saját vagy a BÉT honlapján	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
4. Az I/IT és FB függetlenségét elősegítő biztosítékok nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. A testületi tagok más cégcsoportnál vállalt megbízásainak nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. A bizottságokra vonatkozó adatok nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Audit Bizottság működik a társaságnál	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Jelölő Bizottság működik a társaságnál	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9. Javadalmazási Bizottság a társaságnál	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10. A társasági események és bejelentések előzetes megismertetése egységes dokumentumban	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11. A társaság stratégiai céljainak; működéssel, etikával és érdekeltekkel kapcsolatos irányelvek megjelenése az éves jelentésben és honlapon.	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
12. Az I/IT, FB valamint a menedzsment tagok szakmai pályafutásának nyilvánossága	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. A társaság rendelkezik javadalmazási irányelvekkel, amik az éves jelentésben és a Javadalmazási nyilatkozatban elérhetők. A nyilatkozat	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14. A kockázatkezelési irányelvek nyilvánossága, tájékoztatása az érdekelteknek a belső kontrollok rendszeréről és a főbb kockázatokról.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15. A Felelős társaságirányítási jelentés közgyűlési általi elfogadása és nyilvánosságra hozása	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16. A bennfentes személyek részvénykereskedelmével kapcsolatos irányelvek nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17. Az I/IT, FB és menedzsment társasági részesedésének, valamint részvény-alapú ösztönzésének nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18. Az I/IT és menedzsment vállalatot befolyásolható kapcsolatainak nyilvánossága	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19. Az elnöki és vezérigazgatói feladatokat különböző személy tölti be	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0
20. A társaság rendelkezik független belső ellenőrzéssel	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0
21. A társaság rendelkezik belső ellenőrzési stratégiával (ezzel egyenértékű dokumentummal)	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
22. Belső ellenőrzés által készített belső ellenőrzési tervet alapján folyik a belső ellenőrzési tevékenység	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Összesen	7	10	4	5	10	8	1	5	5	7	6	7	4	5	4